

İTALO CALVİNO'NUN *BİR KARI-KOCANIN SERÜVENİ* ÖYKÜSÜNÜN GÖSTERGEBİLİMSEL BİR İNCELEMESİ

Cristiano BEDİN*

ÖZ: Yazınsal göstergebilim sistematik ve tutarlı bir okuma modeli sunmakta ve bir metnin yüzeysel ve derin yapılarının incelenmesine fırsat vermektedir. Bu tür inceleme aracılığıyla herhangi bir metinde yüzeysel yapıda görülen anlatsal, betisel ve izleksel bileşenleri ve derin yapıda bulunan evrensel anlamsal kategorileri tespit etmek mümkündür. Bu çalışma İtalo Calvino'nun "Bir Karı-Koca Serüveni" öyküsü üzerine yapılan göstergebilimsel bir okuma sunmaktadır. Eser ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra öykünün yapısı iki aşamaya göre çözümlenmektedir. İlk önce metnin kesitleri tespit edilip incelenmekte ve temel anlatı izlencesi çizilmektedir. İkinci etapta ise öykünün izleksel-betisel düzlemi ve ardından, derin yapısı çözümlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yazınsal göstergebilim, yüzeysel yapı, derin yapı, Italo Calvino

A SEMIOTIC ANALYSIS OF THE SHORT-STORY *THE ADVENTURE OF TWO SPOUSES* BY ITALO CALVINO

ABSTRACT: Literary semiotic studies propose a systematic and coherent model of reading and give the opportunity to analyze the superficial and deep structures of a text. This kind of analysis permits to identify the narrative, figurative and thematic components, that are visible in the textual superficial structure, and the universal semantic categories, that are present in the textual deep structure. This work proposes a semiotic analysis of the short story "The Adventure of Two Spouses" by Italo Calvino. After giving general information about the text, the short story is analyzed according to two steps. The first step of the analysis aims to identify and analyze the sections of the text and draw the scheme of the narration. The second step aims to analyze the figurative and thematic components and the deep structure of the text.

Keywords: Literary semiotics, superficial structure, deep structure, Italo Calvino.

Giriş

Bir metne farklı ve değişik şekilde yaklaşılabilir ve her okunuşu sırasında aynı metinde anlamın yeni yüzleri keşfedilebilir. Buna rağmen her metinde sadece bir tek anlam bulunmaktadır. Fakat "bu anlam yüzeyinden sıyrılıp alınabilecek yalınkat bir yorum değil, tam tersine, metnin görünmeyen, soyut katmanlarından, somut, biçimsel, yazılı ve/veya da sessel katmanlarına dek

* Okutman, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü, İtalyan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, cristiano.bedin@istanbul.edu.tr.

çıkan çok yönlü, çok zengin bir tek anlamdır. Anlam metnin içinde, metinle oluşur.”¹

Şüphesizdir ki bu temel düşünceleri iç eleştirinin esas ilkeleri olarak görmek mümkündür. Nitekim iç eleştiri, metin içinde kalarak onu kendi kendisiyle ve kendine kendi nitelikleriyle açıklayan bir inceleme yöntemidir.² Bununla birlikte iç eleştirinin değişik yöntemleri arasında en çok bilinen kuramın yapısalcı yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu bağlamda her şeyden önce yapısalcılığın bir felsefe ya da bir öğreti değil, bir yöntem olduğunu hatırlatmak gerekir. Jean Piaget’in söylediği gibi *“yapısalcılık bir yöntemdir, bir öğreti değildir, ancak öğretisel sonuçları çok olmuştur. Bir yöntem olduğundan uygulanabilirliği kısıtlıdır ve verimliliğinden dolayı başka yöntemlerle birleştirilmiştir”³*. Ayrıca yapısalcılığın temel yönelimlerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

1. Ele alınan nesnenin “kendi başına ve kendi kendisi için” incelenmesi;
2. Nesnenin kendi öğeleri arasındaki bağıntılardan oluşan bir “dizge” olarak ele alınması;
3. Söz konusu dizge içinde her zaman işlevi göz önünde bulundurma ve her olguyu bağlı olduğu dizgeye dayandırma zorunluluğunun sonucu olarak, nesnenin artsüremlilik içinde değil, eşsüremlilik içinde ele alınması;
4. Bunun sonucu olarak, köken, gelişim, etkileşim vb. gibi artsüremsel sorunlara ancak nesnenin elden geldiğince eksiksiz bir çözümlemesi yapıldıktan sonra ve bunların da eşsüremsel olgular gibi dizgesel olarak ele alınmalarını sağlayacak yöntemler geliştirildiği ölçüde yer verilmesi;
5. Nesnenin “kendi başına ve kendi kendisi için” incelenmesinin sonucu olarak “doğa ötesel” değil, “özdekçi” bir yaklaşım biçiminde tanımlanması;
6. Bu yaklaşımın felsefi, siyasal ya da sanatsal bir öğreti değil, tutarlı bir çözümleme yöntemi oluşturmaya yönelmesi, dolayısıyla erimcilikle hiçbir ilgisi bulunmaması.”⁴

Yazınsal göstergebilim, yapısalcılığın bu ilkelerinden kaynaklanan bir bilim dalıdır ve esas olarak anlatımsal ve yazınsal metinler üzerine odaklanmaktadır. Bu bilim dalının en önemli isimlerinden biri Paris Göstergebilim Okulu’nun üyesi olan Algirdas Julien Greimas’tır. Litvanya kökenli kuramcı, yazınsal göstergebilimi metinlerin derin yapılarında bulunan anlamlama sürecini inceleyen bir araştırma olarak tanımlamaktadır. Bu tür araştırma sırasında her anlatının aktardığı olay örgüsünde rol oynayan

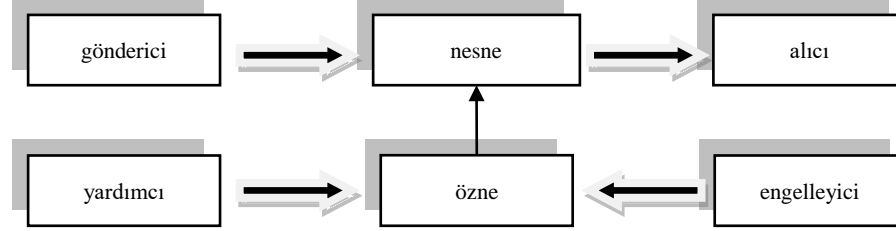
¹ Ayşe Kıran, Zeynel Kıran, *Yazınsal Okuma Süreçleri*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2003, s. 12.

² Tahsin Yücel, *Eleştirinin ABC’si*, Simavi Yayınları, İstanbul, 1991, s. 61.

³ Jean Piaget, *Yapısalcılık*, Doruk Yayınları, Ankara, 1999, s. 129.

⁴ Tahsin Yücel, *Yapısalcılık*, Ada Yayınları, İstanbul, 1981, s. 10-11.

ve birbiriyle ilişkide olan altı temel eyleyen tespit edilebilir⁵. Bu eyleyenler, “eyleyensel örnekçe” olarak adlandırılan şu anlatı izlencesini oluşturmaktadır:

Göstergebilime göre yapılan herhangi bir çözümleme aşamalı bir inceleme yolu takip eder. Nitekim Nedret Öztokat’ın göstergebilimsel çözümlemesini açıklarken özetlediği gibi “İster yazınsal metin, ister görsel bir nesne (resim, film, ilan...) olsun, her tür söylemin iki temel yapıdan oluştuğu ilkesinden yola çıkan çözümleme, söylemi ilk aşamada yüzey yapılarına göre inceler. Yüzey yapısı metnin /söylemin anlatı ve betisel boyutunu kapsar. Bu düzeyde saptanan ilişkiler doğrultusunda derin yapıda temel anlam öğelerinin çözümlenmesine gidilir. Yüzeysel yapıda metnin anlatsal boyutu, söylemsel ve izleksel katmanları incelenir; derin yapıda ise metnin yüzeysel yapısını oluşturan evrensel nitelikli temel anlamsal ulamların yinelenişiyle saptanan yerdeşlikler betimlenir”⁶.

Bu çalışmada İtalo Calvino’nun *Bir Karı-Koca Serüveni* (**L’avventura di due sposi**) kısa öyküsünü sözü edilen göstergebilimsel yaklaşımla incelemeye çalışılmıştır. İlk bölümde öyküyle ilgili genel bilgiler verildikten sonra ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerde öykünün incelemesi yapılmıştır.

1. Öykünün Genel Bilgileri

İtalo Calvino’nun en ünlü ve bilinen öykülerden biri olan⁷ *Bir Karı-Koca Serüveni* kısa metni, *Zor Sevdalar* (**Gli amori difficili**)⁸ adlı öykü derlemesinde bulunmaktadır. 1957 ile 1958 yılları arasında yazılan bu öykülerin ortak içeriği, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki yeni sanayileşmiş İtalya’da gerçekleşen iletişimsizliktir. Fransız **école du regard** yazarlarından

⁵ Nedret Öztokat, *Yazınsal Metin Çözümlemesinde Kuramsal Yaklaşımlar*, Multilingual, İstanbul, 2005, s. 72.

⁶ Nedret Öztokat, “Göstergebilimsel bir okuma: *Germinal*”, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2, 2004, s. 152.

⁷ Giuseppe Bonura, *Invito alla lettura di Calvino*, Mursia, Milano, 1987, s. 67.

⁸ Italo Calvino, “Zor Sevdalar”, *Öykü*, çev. R. Teksoy, YKY, 2. baskı, İstanbul, 2013, s. 339-420.

etkilenen Calvino, bu metinlerde öznel ve duygusuz bir görüşle İtalyan toplumunu ironik bir şekilde sunmak istemektedir.⁹ En büyük ironi; bu derlemede bulunan on üç serüvenin, aslında gerçekten maceralı değil, durgun ve sıradan olaylar anlatmasıdır. Yazar, partizanlıktan sonraki dönemi yaşayan ellili yıllardaki yeni İtalya Cumhuriyetinde artık büyük bir macera yaşanmayacağını söylemek ister sanki.

Bir Karı-Koca Serüveni öyküsünde de sıra dışı bir olay değil, fakat iki işçinin acımasız kent dünyasında beraber birkaç an yaşamak için verdikleri mücadele anlatılmaktadır. Bu yüzden anlatılan, ikisi işçi olan karı-koca'nın trajikomik serüvenidir. Bu serüven, Arturo ve Elide, adam gece vardiyasında ve kadın ise gündüz vardiyasında çalıştıkları için günde sadece birkaç saat birlikte kalabildiklerinden bahsetmektedir. Fabrika düzeninin acımasızlığı, karı-kocayı sadece ruhsal ve manevi olarak değil, fiziksel olarak da ayırmaktadır. Aşkları o kadar zordur ki olanaksız gibi görünmektedir. Buna rağmen kahramanlar, o hızlı şefkat anlarının tadını çıkararak ve umutsuzluğa kapılmadan kaderlerini kabul etmektedirler.¹⁰

2. Metnin Kesitleri

Bir Karı-Koca Serüveni Öyküsünün metinsel çözümlemesini yapabilmek için ilk önce metni ana kesitlerine göre bölmek gerekmektedir. Öncelikle bu kesitlerin, metin içinde olay veya karakter değişikliklerine göre yapıldığı söylenmelidir. Toplam bu dört sayfalık öyküde dört kesit işaret edilmiştir. Daha derin bir çözümleme yapabilmek için bunların altında daha küçük alt-kesitler tespit edilmiştir.

I. Kesit

Birinci kesit (ss. 411-412) öykünün iki eyleyeninin tanıtımıyla başlamaktadır. Bu kesit dört farklı alt-kesit olarak bölünebilir. İlk alt-kesit, Arturo'nun eve geri dönüşüyle başlamaktadır.

“Arturo Massolari işçiydi, sabah altıda sona eren gece vardiyasında çalışıyordu. Eve dönmek için güzel havalarda bisikletle, yağışlı aylarda ve kışın da tramvayla uzun bir yol giderdi.”¹¹

Bu ilk bölümde Arturo'nun eşi olan Elide'ye bir anıştırma yapılmaktadır. Daha doğrusu Elide'nin çalar saati, önemli bir zamansal belirtidir ve saat altı kırk beş ile saat yedi arasında gerçekleşen zaman dilimi, adamın eve gelişini tanımlamaktadır. Bu alt-kesitte bütün öykünün tek zamansal belirtisi bulunmaktadır. Diğer bölümde bu belirtilerin verilmemesine rağmen İtalyan

⁹ Benussi, Cristina, *Introduzione a Calvino*, Laterza Ed, Bari, 1991, s. 63-64.

¹⁰ G. Bonura, *age.*, s. 67.

¹¹ I. Calvino, *age.*, s. 411.

okuyucusu, işçilerin gündüz ve gece vardiyalarının başlangıç ve bitiş saatlerini bildiği için öğelerin eksikliğini fazla hissetmemektedir.

Birinci kesitin ikinci alt-kesitinde Elide'nin uyanması anlatılmaktadır. Metin, bir önceki alt-kesitte belirtildiği gibi Arturo'nun, "*karısı Elide'nin çalar saatinin çalmasında bazen az önce, bazen az sonra var[dığı]*"¹² için bu uyanma ediminin iki farklı farklı versiyonu aktarılmaktadır. Birinci paragrafta:

*"İki gürültü: çalar saatin sesiyle, kapıdan giren ayakların sesi çoğu kez Elide'nin zihninde birleşir, uykusunun, yüzü yastığa gömülü, daha birkaç saniye tadını çıkarmaya çalıştığı tıks sabah uykusunun derinliklerinde yakalardı onu. [...] Arturo ona bakar bakmaz, Elide'nin içinden bir elini saçlarına götürmek, gözlerini iyice açmak gelirdi, eve dönen kocasını kendisini hep böyle dağınık, yarı uykulu görmesinden sanki utanırdı."*¹³

İkinci paragraf ise:

*"Bazen de çalar saatin çalmasından bir dakika önce elinde fincanı, Arturo odaya girip onu uyandırır, bu durumda her şey daha doğal olurdu, uykudan sıyrılmaya tatlı bir tembelleğe bürünürdü, gerinmek için kalkan çıplak kollar en sonunda boynuna dolanırdı. Sarılırlardı birbirlerine."*¹⁴

Üçüncü alt-kesitte metin, Elide'nin işe gitmeden önce hazırlıklarını anlatmakla birlikte, Arturo'nun iş giysilerini çıkarıp banyoda eşiyile birlikte yıkanması anlatılmaktadır. Bu ritüel, çiftin nadir /birliktelik/, /birlikte olma/, /birlikte vakit geçirme/ fırsatlarından birisidir.

*"İkisi de yarı çıplak, biraz üşüyerek aynı lavabonun başında dururlar, arada itişir, birbirlerinin elinden sabunu, diş macununu kaparlar, bir yandan da birbirine söyleyeceklerini söylemeyi sürdürürlerdi, sonra, yakınlaşma zamanı gelirdi, kimi kez sırayla sırtlarını ovalamaya yardım ederlerken, araya okşamalar girer, birbirlerine sarılırlardı."*¹⁵

Son alt-kesitte Elide geç kalmadan giyinip evden çıktıktan sonra merdivenden koşarak inmektedir.

*"Elide hazır, artık, paltosunu koridorda giyerdi, öpüşürlerdi, kapıyı açmasıyla merdivenlerden aşağıya indiğinin duyulması bir olurdu."*¹⁶

Bu birinci kesit, anlatsal düzleme göre bakılırsa, toplumsal koşullar, Elide'yi evini terk edip işe gitmeye zorlamaktadır. Bu durum bu toplumsal

¹²I. Calvino, *age.*, s. 411.

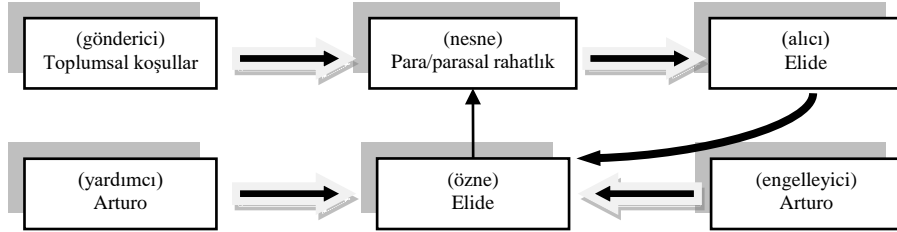
¹³I. Calvino, *age.*, s. 411.

¹⁴I. Calvino, *age.*, s. 411.

¹⁵I. Calvino, *age.*, s. 412.

¹⁶I. Calvino, *age.*, s. 412.

koşulları, /gönderici/ niteliğini üstlenmektedir. Elide'yi evin dışına götüren değer nesnesinin “para” veya “parasal rahatlık” olduğunu söylemek mümkündür. Bu bölümde parasal rahatlık Arturo'dan fazla Elide'yi ilgilendirmekte ve bu yüzden sadece “alıcı” değil, eylemin “alıcı” ve “özen” eyleyeni olarak kabul edilmelidir. Metne bakılırsa, ruhsal ve duygusal açıdan Elide, Arturo'dan daha fazla incelenmektedir. Arturo ise bu kesitte belli olmayan bir eyleyen görüldüğü için hem yardımcı (karısın uyanmasına yardım ederek, kahvesini hazırlayarak) hem engelleyici (okşamalarıyla değer nesnesini unutturarak) rolünü üstlenmektedir. Bu kesitin anlatı izlencesi şu şekilde çizilebilir:

II. Kesit

İkinci kesitte (ss. 412-413) Arturo evde yalnız kalmıştır ve adam, zihninde eşinin gidişini takip ederek yatağa gitmektedir. Bu noktada çok duygusal bir metne rastlanmaktadır.

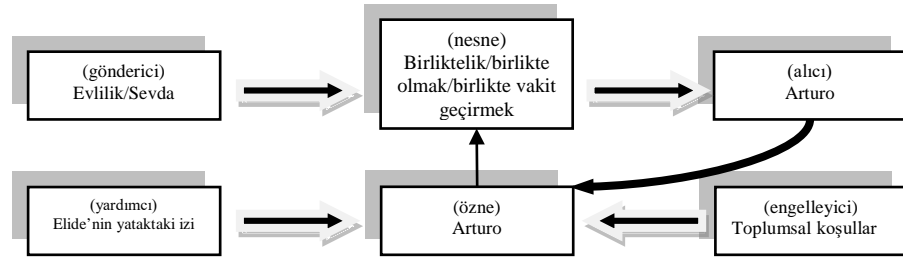
“Yatak Elide'nin kalktığında bıraktığı gibi olurdu, ama onun, Arturo'nun tarafı neredeyse bozulmamış, sanki yapılmış gibi olurdu. Arturo önce kendi tarafına iyice uzanır, ama sonra bir bacağını öteye, karısının sıcaklığı kaldığı yere uzatır, sonra öbür ayağını da uzatır oraya, böylece yavaş yavaş Elide'nin tarafına, hâlâ karısının bedeninin biçimini koruyan o ilk çöküntüye geçer, yüzünü onun yastığına, kokusuna gömer, uykuya dalar.”¹⁷

Bu kesitte bir özne değişikliği olduğu hemen fark edilir. Bir önceki kesitte özne olan Elide artık değer nesnesinin yerini alıp Arturo'nun eylemelerini koşullandırmaktadır. Aslında Arturo, tam olarak Elide'nin kendisine değil, izlerine kavuşmayı hedeflemektedir. Başka deyişle Arturo karısıyla bir birliktelik, birlikte olma durumunu aramaktadır. Bu kesit sonunda fiziksel olamazsa da bu kavuşma durumu neticelenmektedir. Bu durumda Ö1=(Ö2AN) izlencesinin geçerli olduğu söylenebilir.

Daha geniş olarak bu kesitte gönderici rolü oynayan, eyleyen, Evlilik/Sevda kavramı olmaktadır. Bununla birlikte birinci kesitte gönderici olarak nitelendirilen toplumsal koşullar, bu kesitte engelleyici rolünü

¹⁷I. Calvino, *age.*, s. 413.

üstlenmektedir. Son olarak Elide'nin yataktaki izini Arturo'yu karısıyla birleştiren öge, başka deyişle yardımcı eyleyen olarak nitelendirmek mümkündür. Yapılan incelemenin sonucunda bu kesitin anlatı izlencesi şu şekilde çizilebilir:

III. Kesit

Üçüncü kesit (s. 413-414), üç ayrı alt-kesit olarak bölünebilir. Birinci alt-kesitte, Elide eve dönmeden markette akşam yemeği için alışveriş yapmakta ve evde yalnız dolaşan Arturo, Elide'yi beklerken, sadece bir bekleme ritüeli olarak görünen ev işlerini isteksizce halletmektedir.

“Onun yaptığı bir tür bekleme töreniydi, evin duvarları arasında kalsa da, dışarıda ışıklar yanınca, kadınların akşamları alışveriş yaptıkları mahallelerin o saatle bağdaşmayan kalabalığına karışarak dükkânlara uğramakta olan karısını bir tür karşılamaydı.”¹⁸

İkinci alt-kesit ise iş ağırlığı yüzünden yorgun düşen Elide'nin eve geri dönüşü ile başlamaktadır. Birkaç dakika soluklanan kadın, evi biraz toparlamaya kocasının yardımıyla akşam yemeğini hazırlamaya koyulmaktadır.

“Kadın biraz iş görür, biraz hasır iskemlede oturur, erkeğe ne yapması gerektiğini söylerdi. Erkek o saatte dinlenmiş olurdu, dört döner, hatta her işi yapmak isterdi, ama hep biraz dalgın, aklı başka yerde olurdu.”¹⁹

Elide, eşinin dalgınlığı ve dikkatsizliğinden dolayı çok sinirlenmekte ve bazen ona kızıp bağırarak istemektedir. Bu sinirli andan sonra karı-kocanın yemekleri sofraya koyup yemek yemeye başladığı üçüncü alt-kesit öykünün önemli bir kısmıdır. Bu alt-kesitte iki karakter, bu noktaya kadar bahsedilmeyen, kendi hayatlarının mutsuzluğunu fark etmektedir.

“Masa hazırlandıktan sonra, her şey, bir daha kalkılmayacak biçimde yerine koyulduktan sonra, ikisini de, bu kadar az bir arada olabilmenin

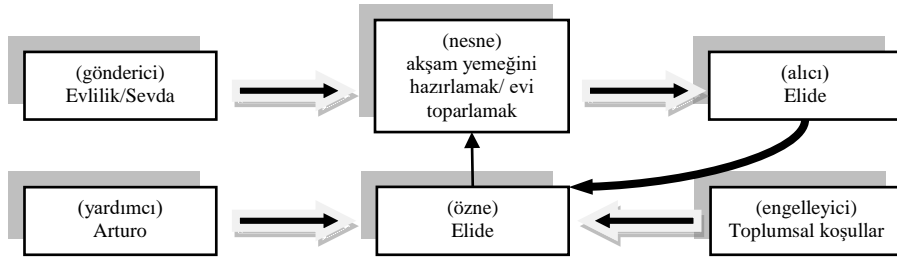
¹⁸I. Calvino, *age.*, s. 413.

¹⁹I. Calvino, *age.*, s. 413.

yıkımı kapar, el ele tutuşmak isteği, kaşıklarını ağızlarına götürmelerini neredeyse engellerdi.”²⁰

İki insanın birlikteliğini engelleyen hâlâ toplumsal zorunluluklardır. Arturo, kahvesini bitirmeden merdivenlerden inip bisiklete binmektedir. Bu kez Elide evde yalnız kalmaktadır.

Bu kesitin anlatısal izlencesi şu şekilde çizilebilir:

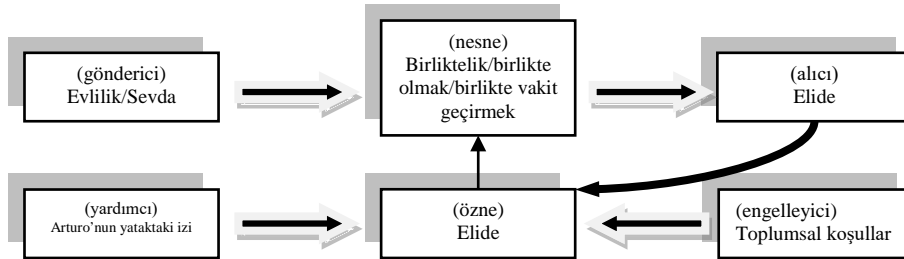

IV. Kesit

Öykünün son paragrafı olan dördüncü ve son kesitte ikinci kesitin benzer bir durumu anlatılmaktadır. Fakat bu durumda Arturo'nun yerine, evde tek başına kalan Elide yatağa girmeye hazırlanmaktadır. Elide, kocasının yaptığı gibi eşinin izlerini aramakta ve yatağın öbür tarafında değil, yatağın kendi tarafında bu izleri bulmaktadır.

“Elide yatağa girer, ışığı söndürürdü. Kendi tarafına uzanırdı, bir ayağını kocasının yerine doğru uzatırdı onun sıcaklığını duymak için, ama her seferinde kendisinin yatmakta olduğu yerin daha sıcak olduğunu fark ederdi, Arturo'nun da burada yatmış olduğunu anlardı ve büyük bir sevecenlik kaplardı içini.”²¹

Bu dördüncü kesitin anlatı izlencesi, ikinci anlatı izlencesine bezer şekilde çizilebilir:

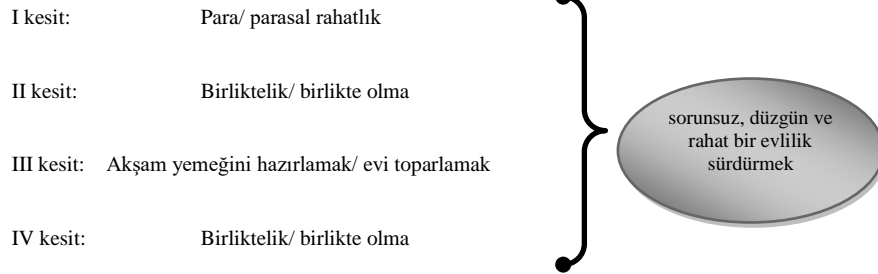
²⁰I. Calvino, *age.*, s. 414.

²¹I. Calvino, *age.*, s. 414.

3. Temel Anlatı İzlenesi Çizilmesi

Öyküdeki kesitlerin anlatı izlenesini inceledikten sonra bütün öykü için geçerli olan temel bir anlatı izlenesi oluşturma denenebilir.

İlk önce, dört kesitten üçünde özne olan Elide'yi, öykünün temel öznesi olarak kabul etmek mümkündür. Kadının duyguları ve ruh hâlleri daha derin bir şekilde incelenmekte ve öykünün merkezinde bulunmaktadır. Ayrıca Elide'nin değer nesnesi daha belirgindir. Dört Anlatı İzlenesinde bulunan dört nesneyi alarak ortak bir nesne bulmak mümkündür.

Elide'yi görevlendiren eyleyen metaforik bir şekilde karı-koca arasındaki sevda/evlilik sorumlulukları olduğu için gönderici olarak bu kavramlar işaret edilebilir.

Arturo'nun bu değer nesnesine ulaşmak için Elide kadar çok ilgilenmediği görülmektedir. Bu yüzden Elide gibi öykünün öznesi rolünü üstlenmediğini söylemek mümkündür. Metinde “*Elide[nin] hiçbirini beğenme[diği]*”,²² Arturo'nun “*doğrusunu söylemek gerekirse bu nedenle daha fazla çaba gösterme[diği]*”,²³ “*her işi yapmak iste[diği], ama hep biraz dalgın, akli[nin] başka yerde ol[duğu]*”,²⁴ Elide'nin “*erkeğin yaptığı işe daha dikkat etmesini, daha özen göstermesini ya da kendisine daha bağlı, daha yakın, daha destek olmasını iste[diği]*”²⁵ ve Arturo'nun “*ilk coşkusu geçtikten sonra akli[nin] evin dışına kay[dığı]*”²⁶ okunmaktadır. Arturo, Elide'ye göre daha fazla evliliğin dışında yaşayan veya evine ve bazen karısına karşı dalgın ve dikkatsiz bir şekilde davranan bir karakter olmasına rağmen karısına, değer nesnesine kavuşabilmek için yardım ettiği ve böylece yardımcı rol üstlendiği söylenebilir. Temel anlatı izlemesini

²²I. Calvino, *age.*, s. 413.

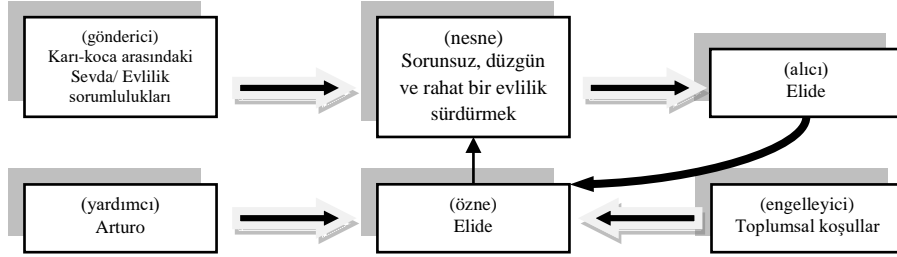
²³I. Calvino, *age.*, s. 413.

²⁴I. Calvino, *age.*, s. 413.

²⁵I. Calvino, *age.*, s. 413-414.

²⁶I. Calvino, *age.*, s. 414.

tamamlayabilmek için engelleyici olarak toplumsal koşulları seçmek mümkündür. Öykünün temel anlatı izlencesi şu şekilde çizilebilir.

4. Öykünün İzleksel-Betisel Düzlemi ve Derin Yapısı

Temel anlatı izlencesini çizdikten sonra öyküdeki betisel düzlemde koşullandırım durumlarına bakılırsa Elide'nin istek duygusunun çok güçlü olduğu görülmektedir. Onun para kazanmak için işe gitmesi, evin işlerini ve yemeği bir an önce hazırlamak istemesi ve kocasıyla birlikte daha fazla vakit geçirmek istemesi, onu ilk önce isteyen bir eyleyen yapmaktadır. Bu yüzden /istemek/ koşullandırımının, Elide'nin temel niteliği olduğu görülmektedir. Bununla birlikte /zorunda olmak/ da, Elide'nin temel bir niteliği olarak kabul edilebilir. Son olarak ev işlerini ve yemek yapmayı bildiği için, bilen bir özne olarak da nitelendirilebilir. Ayrıca Elide ev işleri ve yemek yaparken kocasını yönlendirdiği için, /bilmek/ koşullandırımında Arturo ile bir paylaşım söz konusudur. Nesneye ulaşabilmek için Elide yeterli niteliklere sahiptir.

Özne (Elide): Ö \wedge Koşullandırım Nesnesi /istemek/ + /zorunda olmak/ + /bilmek/

Buna rağmen öykünün sonunda Elide'nin değer nesnesine gerçekten sahip olamadığı görülmektedir. Elide ve Arturo sürekli ayrı yaşamaya devam etmektedir. Yaşadıkları evlilik, yarım kalmış, düzensiz ve sıkıntılı görünmektedir. Elide'nin bu yüzden öykünün sonunda görevini tamamen yerine *getiremediği* görülmektedir. O zaman dördüncü koşullandırım /yapabilmek/ olumsuzluk değeriyle, /yapamamak/ şeklinde belirtilmelidir. Bu yüzden öykünün sonunda şu şemayı çizmek gerekmektedir.

Aİ "sorunsuz, düzgün ve rahat bir evlilik sürdürmek" = (Ö V N)

Ö: Elide

N: rahat evlilik koşulları

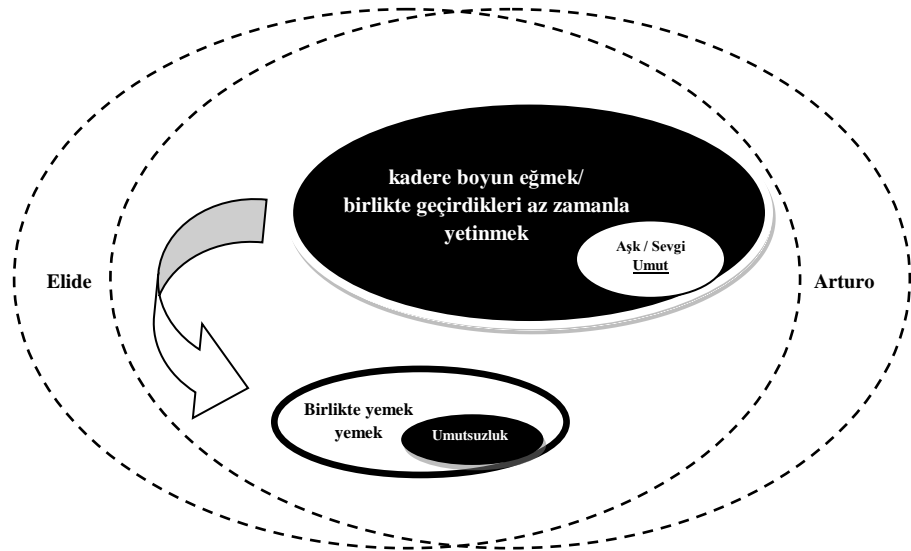
Son olarak izleksel-betisel düzlemde Arturo ve Elide'de öykü boyunca hem fiziksel hem ruhsal bir değişme görülmektedir. Olayların akışına göre

ITALO CALVİNO'NUN BİR KARI-KOCANIN SERÜVENİ ÖYKÜSÜNÜN
GÖSTERGEBİLİMSEL BİR İNCELEMESİ

günün beş esas zamanı seçilmiştir. İki eyleyenin değişimi bu tabloda aktarılmıştır.

	Sabah 1 (Elide'nin uyanişı)	Sabah 2 (Elide'nin gidişi)	Akşam 1 (Elide'nin dönüşü)	Akşam 2 (sofrada buluşma)	Akşam 3 (Arturo'nun gidişi)
Fiziksel boyut					
Elide	Uykulu	Diñç	Yorgun	-----	Yorgun
Arturo	-----	Kirli/Yorgun	Diñç/Hareketli	-----	Diñç
Ruhsal boyut					
Elide	Utlanmış	-----	Sinirli	Üzgün	-----
Arturo	Sevecen	Çaresiz/Koruyucu	Mutlu/Dikkatsiz	Üzgün	Sevecen

Derin düzeyin bu incelemesinden, iki karakterin genelde zıt fiziksel özelliklere sahip oldukları söylenebilir. Ruhsal olarak ise genel de aynı duyguları paylaşmaktadırlar. Elide ve Arturo'nun birbirine duydukları aşk gerçek ve somut bir boyuta ulaşmazsa da, kaderlerine boyun eğip bu kadarıyla yetinmekle birlikte sadece akşam yemeğini yerken kısa bir an için umutsuzluğa dönüşmektedir. Sonuç olarak öykü en derin düzeyde aşk, umut, sevgi gibi nitelikleri taşımaktadır.

5. Sonuç Yerine

Bir Karı-Koca Serüveni İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde kent hayatında iki işçinin mücadelesini anlatmaktadır. Bu serüven, işçilerin acımasız iş şartlarının, karı-kocayı ruhsal, manevi ve fiziksel olarak nasıl ayırdığı görülmektedir. Aşklarının ve evliliklerinin zor koşullarına rağmen kahramanlar, o hızlı şefkat anlarının tadını çıkararak ve umutsuzluğa kapılmadan kaderlerini kabul etmektedirler.

Bu durumda aslında ağır iş şartlarının altında yaşayan kadın, yeni sanayileşmiş İtalya'da aile kurmaya çalışan, çaresiz bir karakter olarak betimlenmektedir. Bu zor şartlara rağmen kadının aile kurma arzusunun azalmadığı görülmektedir.

Son olarak *Bir Karı-Koca Serüveni*'nin, Calvino'nun birçok yeni-gerçekçi yapıtları gibi hızla değişen bir dünyanın belgeseli olduğu açıktır.

KAYNAKÇA

- Benussi, Cristina, *Introduzione a Calvino*, Laterza Ed, Bari, 1991.
- Bonura, Giuseppe, *Invito alla lettura di Calvino*, Mursia, Milano, 1987.
- Calvino, Italo, *Öykü*, çev. R. Teksoy, YKY, 2. baskı, İstanbul, 2013.
- Kıran, Ayşe, Kıran, Zeynel, *Yazınsal Okuma Süreçleri*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2003.
- Öztoğat, Nedret, "Göstergebilimsel bir okuma: Germinal", *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2, 2004, 151-168.
- _____, *Yazınsal Metin Çözümlemesinde Kuramsal Yaklaşımlar*, Multilingual, İstanbul, 2005.
- Piaget, Jean, *Yapısalcılık*, Doruk Yayınları, Ankara, 1999.
- Yücel, Tahsin, *Eleştirinin ABCsi*, Simavi Yayınları, İstanbul, 1991.
- _____, *Yapısalcılık*, Ada Yayınları, İstanbul, 1981.